

Prisplata van Šibenika
na tromjeseč 3 Kr.
na pol godine 6 Kr.

Prisplata u Šibeniku
sa donošanjem lista u kuću
jednaka je kao i van Šibenika.

Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIEČ

Prisplate i pisma šalju se
Uredništvu. Nefrankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Uglasti, pri-
občena pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
— ili po pogodbi. —

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Krako razmatranje.

Najnoviji povjestni događaji u Europi pružaju nam lipeh primjera o političkoj zrelosti i jednodušnosti, o požrtvornosti i uztrajnosti te i o uspjesima malih naroda.

Dosta nam ja napomenuti norveški narod, koji je znao dovinuti se slobode. Kod njega smo najviše vidjeli te jednodušnosti; svaki norvežanin bio je na svom mjestu; shvaćao je podpuno ozbiljnost i zamašitost zajedničkih otadžbinskih interesa. I najviši činovnici gledali su samo korist obću i nisu marili za svoju.

Drugi nam primjer pruža borba u Ugarskoj. U ovoj riedkoj borbi trpi i trgovina i promet, ugroženi su i obće svi ekonomski interesi ne samo cijeloga naroda nego i pojedinaca, ali ipak ni pojedinci ni narod u svojoj ukupnosti ne popuštaju. — Ovdje dakle u jednodušnosti vlada i neočekivana uztrajnost. Ovakova borba mora biti ojevčena uspjehom.

Ako od djelovanja ovih naroda prodjemo na ono našega, odmah na prvi pogled vidjamo, da mnogo i mnogo zaostajemo. Na pitanje, bi li i naš narod u sličnim prilikama znao na isti način postupiti, bojimo se da odgovor nebi bio povoljan. Na žalost skoro da smo uvjereni, da se takva jednodušnost i uztrajnost, tako brzo shvaćanje narodne koristi, takovo zapostavljanje osobnih interesa kod nas ne da i ni pomisliti.

Ove istine mora da ima i svojih razloga. — Mi ove razloge ne ćemo za sada potanko izpitivati već ćemo se samo njekih nazređno dotaknuti i to onih koji zavise o nami i koje bismo dakle mi sami mogli odstraniti.

Politička zrelost jednog naroda najbolje se da prosuditi po zrelosti pojedinaca koji narod sačinjavaju. Hoćemo li mi svaliti našu nezrelost na našeg težaka? Hoćemo li mi tražiti, da sebe izvinemo izpričom da je naš narod većinom težačke ruke, siromašan i da je malasan broj izobraženih?

To se ne smije, to ne bi bilo pošteno. Vidjeli smo ga na djelu i u prošlo doba. — Rom naše domovine, a i u najnoviji a Krivostijam, u Bosni, Hercegovini i u Banovini. Tko nije često bio na ovom mjestu te je inteligencija. Malo je, ali i ono što je ima u svojoj ukupnosti malo i vrijedi. Osobe, koje bi po svom položaju, po svojoj kulturi, po svojoj ekonomskoj neodvisnosti morale biti na čelu svake narodne borbe za napredak i slobodu, dađu se lako zavesti načelnikom stolicom, zastupnikom, proforskomo časti, činovničkim višim činom, odlikovanjima, na-

slovima i drugim izpraznim milostima, koje su im dostatne da zaborave svoje narodne dužnosti i da uguše svoje domovinske osjećaje.

Udobnost, izpraznost, žestoljublje je bolest naše inteligencije. Ne samo da ne bi žrtvovala koju od svojih životnih potreba, ali ne će se za obću korist odreći ni savim suviše lagodnosti. Na prste mogu se prebrojiti osobe pripravne da štogod žrtvuju.

Kod nas za to nije teško postati narodnim dobrotvorom, a još lakše je postati narodnim mučenikom. Obćenost naše inteligencije drži se kao da i ne pripada narodu. Riedko dolazi s njim u dodir i to samo da ga izrabli. Izbjegava svaki narodni posao, svakom se življenjem pokretu uklanja i gleda samo da se ne zamjeri i da ne šteteje svoj budućnosti.

Ali za to ipak ne manjkaju gostbe, govori, nazdravice, neđužne demonstracije, u ozbiljnost kojih i sami priredjivači ne vjeruju. Prave narodne svietsti kod naše inteligencije nipošto nema, pa za to nema ni prave radnje, koja bi narodnim ciljevima pomogla. S ovim ne ćemo da kažemo, da nema ljudi, koji ne osjećaju za narod i koji ne nastoje u smislu obćih narodnih interesa, ali tih je tako mali broj da njihovo nastojanje nema potrebitog uspjeha. Njihov rad, njihovo mišljenje je posve tuđe veliko većini inteligencije, koja sebe cieni toliko, da ove radnike omalovažava, a samo sebe i svoju egoističnu, parasitsku radnju drži pravim zadatkom narodnog života. Bog je stvorio nebo, zemlju, sviet i narod samo za nju. Sve što njoj ne služi nema smisla. Na ovaj način i onaj mali broj narodnih radnika koji mnogo na svojoj djelatnoj snazi, jer bez oslona u ostaloj inteligenciji, dapače često u borbi proti njoj, mora da se podaje raznim iz vana unesenim strujam, mora da se prilagođuje raznim staečkim prilikam, mora da izrabli sva moguća sredstva, a da od zla ne bude gore. Osim toga cieni teret narodne borbe pada na ovu manjinu, pak nije čudo, da mnogi i mnogi tom teretu prije vremena podlegnu, te se oduleće sa poprila ili predju; u tabor samoživaca.

Ove žalostne prilike traju u našem narodu od početka naših ustavnih borba, pak za to nije se čuditi, što nismo napredovali uzporedo sa drugim narodima u izvještenju svojih prava.

Bilo je doduše kad i kad i ljute borbe i odusevljenja, ali to je sve bilo posve kratkotrajno i ostavljalo je za sobom njeiki znak umornosti i klenulosti.

Tako će biti i u budućne potraju li prilike o kojim govorimo. Dok naša inteligencija ne bude smatrala sebe samo jednim die-

lom cieleine, naroda svega, dok ne bude svoju radnju udešavala prema obćim potrebam naroda, dotle će u uvjek od naroda dielit jaz opreke i nepovjerenja, te će cieni narod, u ovoj nitrnoj oprečnosti i neslozi, biti slab, da ista ozbiljna preduzme.

Dok u svim dielovima naroda dakle ne zavlada jednodušnost i uztrajnost i smisao obćeg dobra, dotle nema ni govora da bi naš narod mogao slediti onu vrst borbe, koja je oslobodila Norvežane i koja će do brza osloboditi Mađjare.

U BANOVINI

Na 17. o. mj. Kossuth je pisao Tomašiću, da li bi i hrvatska delegacija htjela učestvovati u konferenciji koju magjarska koalicia sazivlje da razpravi, kako bi se dalo pomoći obiteljima doknadnih pričuvnika.

Valja znati, da je magjarska koalicia uzkratila vladi novake i po tom da je vlada pozvala u službu pričuvnike. Radi toga mnoge i mnoge obitelji ostal će bez radne snage; širit će se u narodu nezadovoljstvo, koje će dobro doći vladi u borbi proti koalicii: reći će se koalicia je svemu tomu kriva tim što nije dozvolila novačenje itd.

Kako se vidi vlada je htjela pozivom pričuvnika pokušati da jurisa po zadnji put na koalicii. Nije joj pomoglo obće izborno pravo, nije joj pomoglo progaganje županijskih činovnika, misljila je da će joj možd pomoći vojnička služba pričuvnika, koji su na službu već i zaboravili. Ali magjarska koalicia i ovaj vladin udarac hoće da odbije. Ona pozivlje za to sve političke faktore na borbu proti vladi izbijajuć joj iz ruku pogibeljno oružje. Ona hoće, da pričuvnicima i njihovim obiteljima nadoknadi štetu koju će službom pretrpiti.

Na ovu akciju proti vladi magjarska koalicia je pozvala i hrvatsku delegaciju, pozvala je Tomašića i drugove, i ovi su se pozivu odazvali.

Tko je čitao što su Tomašić i drugovi pisali i govorili proti magjarskoj koalicii, čudi se ovom odazivu i pripisuje mu političku važnost.

I u istinu politička važnost ovom činu može se oduzeti. Magjaroni odazivlju se i hoće do pomognu ovoj koalicii proti kojoj su se do jučer borili proti kojoj su Fejevvara i jednog maistra dali.

Ova okolnost prikaziva mađjarone u pravom svjetlu. Oni nemaju svoje volje, svoga osvjeđočenja, njih je samo da sačuvaju svoje stolice, svoj položaj. Oni su pred koje doba mislili da koalicia mora podleći i za to su se onako junačili i konstrušili i tobože izlagali u službi Beča. Danas oni vide, da je koalicia nepredohiva i oni su skrenuli, oni su spravni pomoći koalicii, a sve samo da i na dalje mogu tlačiti naš narod.

Sve ovo što se događaja treba, da se zapamti i dođe do osvjeđočenja, da Hrvati ne mogu napre-

dovati dok nad sobom imaju stvorova pripravnih, da se u svakoj prigodi prodaju boljem nudiocu. — Hrvatski narod ima u svojoj sredini najveće svoje neprijatelje i treba, da ih sa sebe zbaci.

Spor između Austrije i Srbije.

Usled odlučnog, muzevnog držanja Srbije prema Austriji u pitanju carinskog saveza s Bugarskom došlo je do preklućka svih daljnih trgovačkih pregovora između Srbije i Austrije. Srbska je vlada opozvala svoje delegate iz Beča. Ovo se smatra početkom carinskog rata između ovih dviju država. Glede prisilnih mjera, koje je Austrija već poduzela, srbska vlada ne misli ništa odlučiti do otvora Skupštine.

Glas Skupštine bit će svakako za to, da se zapođene borba, jer je za nju ne samo većina Skupštine, već i dobar dio opozicije. Skupština se je imala otvoriti upravo sutra. Misli se, da će ona aklamacijom odobriti osnovu carinskog saveza. — Među trgovcima razvija se živa agitacija, kako bi se opozvala sve naručbe upravljene austrijskim tvrdkama i kako bi vlada odredila sve što je shodno, da se preprieči uvoz i transit trgovine austrijske. Osim toga činovnici nastoje, da carinskom savezu dadu sasvim politički značaj, te u služaju ekonomskog rata s Austrijom, stavljaju vladi na razpoloženje polovicu svojih beriva. Srbija je medju te nakamila odvrati prisilnim mjerama Austrije zatvorom srbske granice svakoj austrijskoj provenciji. — Dok se ovako spor razvija, podunavski narodi s udijeljenjem gledaju na postu, nje Srbije. Simpatije tih naroda okrenuta su sve prema Srbiji i njihova joj pomoć ne može da izostane.

Magjari se također veće koraku Srbije. Franjo Kossuth napisao je u „Budapestu“ krasan članak u prilog Srbije, u kojem zagovara slobodu i emancipaciju balkanskih država. Na brzojav srbskog novinarskog udruženja, koje je Kossuthu zahvalilo na članku, ovaj je odgovorio, da Ugarska država i Magjari žele živjeti u srićnom prijateljstvu sa slobodnim i nezavisnim balkanskim državama. — U zadnje doba dolaze pak vijesti, da i Rumunjska kani pristupiti u carinski savez sa Srbijom i Bugarskom. — Obistin li se to, onda će odpor biti jači, a po tom i konačni uspjeh sigurniji. — Nadat se da je taj uspjeh ne će izostati, ako kod svih podunavskih naroda prevlada uvjerenje, da se samo čvrsto udruženje u jednome savezu mogu odhrvati zajedničkom neprijatelju i osigurati sebi bolju budućnost.

Pobjeda liberalaca u Englezkoj.

Konservativna unionistička stranka u Englezkoj doživlje je ovih dana pri izborima za parlament takav poraz, kakva se još ne pamti u političkoj historiji one zemlje.

Prije pet godina ta je stranka bila na vrhuncu svoje moći, sad je gotovo uništena. To nam dokazuje brojke o izbornim uspjesima i neuspjesima.

Hrvatski kralj Petar I. Krešimir Veliki u Šibeniku.

Ne možemo izostaviti važnu činjenicu da su, kako opaža njemacki pisac Gfrörer, priori dalmatinskih gradova i njihovi biskupi boravili sa banovima i županima hrvatskim na dvoru hrvatskoga kralja, te su postali u neku ruku i oni hrvatskim dostojanstvenicima, pa s kraljem saborisu i navode se kao svjedoci na njegovim poveljam. Iz te činjenice izvodi, da su se ti gradovi rado podvrgli Krešimirov želi, da su u istinu posteli dielovima hrvatske kraljevine.

Nego neki povjestničari objeđuju Petra Krešimira, da se je odaljio od narodnoga programa popuštajući latinskomu svećenstvu u pitanju hrvatske službe božje.

Mi smo se u ovom poglavlju nešto obširnije obavili vladanjem Petra Krešimira, da iztaknemo političke vjerske i društvene okolnosti, koje su ga susretale, kad je zasio na hrvatsko prijestolje; te okolnosti moramo uzvati, te iz zamašaja istih prosuditi njegovo ponašanje u tomu doista važnomu pitanju.

I ako je splitski sabor god. 1059. u prisutnosti istoga hrvatskoga kralja Petra Krešimira, polazeći s netemeljitoga i krivog pokrbanja imena Slavena (Hrvata) sa Gotima, i slavenskog s. Metoda sa gotskim Ulfilom, izdao naredbu, „da se glagolica imade uništiti, i najžešćim pedepsam kazniti svak, koji bi odsele drugim kakim jezikom doliš latinskim i grčkim usudio se misiti, i da se nikakav Slaven (Hrvat) neima ponisto puštati na primanje svetih redova, ako nebi bio vješt latinščini“ valja ipak uzvati, da je Petar Krešimir po primu tu naredbu eiašćenom državničkom savješću, da je istodobnih događajima možemo utvrditi, da se oštroniim hrvatski kralj znao izručiti iz tog škripca a da ne poruši s jedne strane pouzdanost i usrdne odnose sa latinskim svećenstvom, dok je s druge strane tvramo sudjelovao, da se taj sveti amanet sačuva u bielo-hrvatskoj, gdje latinščina nije mogla nit se uvući, niti koristno djelovati, bez poznavanja narodnoga jezika. U bielohrvatskoj, bez učeni Assenani, zaključci splitskoga sabora nisu vriedili niti su u djelo stavljeni, to ostade glagolica u svomu mirnomu uzivanju, pod mogućom zaštitom hrvatskih vladara.

Osnova rogovske opatije, zaštita samostana sv. Marije u Zadru, zadužbine prema samostanima sv. Krševana u Zadru, sv. Stjepana kod Splita, sv. Tome u Biogradu, sv. Petra na Rabu itd., u kojima se je najrejnije njegovala glagolica, tako da su i samostanska pravila glagolski napisana bila, sve to najbolje obistinjuje Assenanovo tvrdjenje, i opravdava mudro ponašanje velikoga hrvatskoga kralja Petra I. Krešimira u pitanju glagolice.

Petar I. Krešimir, veli Niemac Bidingger, bio je u prvom redu kralj Hrvata: i ako je popustio latinskomu svećenstvu po dalmatinskim gradovima da se pritise slavenska liturgija, ipak biskupije biogradska, kninska i ninska, sve tri od njega opet sjajno uzvišene, sve su nositeljice hrvatske ideje u crkvi božjoj.

Prava se svrha ovim biskupijama iztiče, piše Rački, osobito u kninskoj, jer ne samo što joj bi sva zemlja prema sjeveru do Drave podčinjena, gdje je u Posavini zamienila nekadašnju sisačku biskupiju, nego bijaše njezinu biskupu nadjenuto i ime hrvatskoga biskupa (chroatisis, Croatiae episcoporum), te povjerenja mu odlična služba dvorskoga kancelara. Taj kninski ili hrvatski biskup

bijaše dvorski ili kraljevski, pak je svuda sledio vladaoća.

O tomu hrvatskom biskupu veli Toma Arcidjakon, da je zadobio u vlastništvo mnoge župe i posjedovanja širom po svoj kraljevini: *Hic multas optinuit parochias, habuitque predia et possessiones per totam parte regnum Croatiae.*

Ne može biti sumnje, da se medju te župe imade ubrojiti i šibenska županija, jer cieni njezin povjestna prošlost proniknuta je čistim hrvatskim duhom, jer se u njoj sačuvala hrvatska služba božja kroz sve vrieme narodne hrvatske samouprave, i jer je kninski hrvatski biskup bio nasljednik ninskih Teodozija i Grgura ne samo u dvorskoj časti, nego i u promicanju hrvatske ideje u crkvi božjoj.

Ono pak što Arcidjakon piše u istomu poglavlju, da je t. j. Trogirskoj biskupiji bio pridružen Šibenik sa cijelom županijom: „*castrum šibinicense cum tota sua rupa*, valjda se odnosi na kasniju dobu, svakako poslie vladavine Petra I. Krešimira.

(Sliedi)

Smokve se većinom ostave na stablu, dok uvenu i kad se pokupe, izlože se suncu, da ih pri, pa kad su doukle suhe, zbiju se u kane i svršila pravda. Ima mjesta kod nas u Šibeniku, gdje razpolovljaju smokve i tad ih izlažu suncu. Ovakvo priredjene smokve ne mogu doduše igrati u trgovini veliku ulogu, već samu onu sporedne vrijednosti i ovo je uzrokom, da uza sav nebrojeni rod naših smokava, ipak nam se uvažaju smokve iz Grčke i Italije, dok smo naprotiv uvjereni, da bi mi mogli našim suhim smokvama obiskrljivati cijen Anstriju.

Buduće sa smokva lako uvoći i kad je svježa i kad je suha, to nam je osobitu brigu posvetiti, da se kod nas razprostrani što veća i podjednija gojiba smokve tako zovane *petrovke*, t. j. one, koja rano dozrieva, onda *laštice*, koja najviše godi ukusu građanske ručke, a za tim *ermjoke*, *modruljke* i t. d. t. j. one, kojoj je plod dosta mesnat, a tim naravno i najsladji, kad se osuši. Doduše moramo priznati, da doba, kada kod nas dozrijevaju smokve nije najprikladnije za sušenje, a to radi kiše i velikih rosa, što uprav u taj zeman padaju, te smo s toga mnenja, da bi se imale i kod nas početi upotrebljavati peći u ovu svrhu. Ovakove peći, koje ne zapadaju mnogo, moglo bi nabaviti svako naše selo, dok ih na žalost ni po gradovima nemamo, što je najbolji dokaz našeg gospodarskog neznanja. Koliko i koliko bismo više koristili crpali od smokava, kad bi mi njihovo sušenje pečima obavljali. Nije li grehota od Hoga vidjeti i po gradovima i po selima, da se plod smokve baca po ulicama, kao najnevažnije voće? Kako bi nam bilo sladke preko zime crne jesenske ozuljine, a da i ne govorimo o liepoj svotici, što bismo mogli za njih izbiti. Treba dakle da se prene i da se otresemo neznanja. Rad oko sušenja smokava neiziskiva Bog zna kakova znanja: on iziskiva samo malo dobre volje i drugo ništa. Nijedan dobrostojeći posjednik nebi smio biti bez peći za sušenje smokava, te s toga ruka na posao, jer je bolje dobro početi ikad, nego nikad.

Posle smokve, od svih voćaka u našoj pokrajini, prvo mjesto radi svojeg razprostranjenja zauzimlje bajam.

On ne bira tlo za sebe a i ne iziskiva drugo brige do one, da mu se plod bera. U onim predjelima, u kojima je floksera unistila loza, a američanska teško da bi uspjevala, preporučiti je da se zasade bajami, a dobro je da se pod njima goji buhač ili koja od sočivica. Naravno je, da moramo pri izboru paziti i na vrstu, te čemo se držati onih meke ljupine, jer su više traženi u trgovini. Uzmemo li u obzir, da se bajam u Europi puno ne goji, ili ne bar onoliko koliko potrebe iziskuju, to je onda lako shvatiti, da ga se svukud traži, i da ga je poare lako unovčiti preko cijele godine. Hektolitar dobrih bajama može se vazda prodati od 20—25 K, a to je zaista lijepa svota naprama trudu, što ga oko bajama ulažemo. Pošto je bajam njezan i ne trpi toliko predajivanje, to se radi svjetuje, da ga se uzgoji iz sjemena i to od gorkih bajama, jer su ove jače i njihove su žile tvrdje, a kad porastu tad se navrnu na najbolju plemeniku, i to ne oko jer se tako najlakše prime.

Kao što maslina, tako i bajam trpi prigovor naših gospodara, a taj je, da ne radi svake godine. Glede roda maslina govorili smo lani, a što se tiče prigovora bajamu i on je neosnovan. Bajam kod nas procvate i okiti se cviećem svake godine redovito, a ako dobro ne zaveže ili, ako i zaveže, to mu plod otpada, tomu on nije kriv. Kad su zimski dani mečavi, tada bajam procvate rano i dogodi se, da prije nego se je plod zametnuo, ili po zametku, kad je još nejak, zahvati ga slana ili mraz i ofuri ga. Ovome bi se moglo doskočiti, kad bi se preko jeseni kasno okopalo oko bajama, tim bi je žile ocutile nešto više leda i bajam ne bi sigurno posve rano protjerivo, te bi se na taj način moglo postići to, da nam mraz ili slana ne ofuri plod. — Proslidit ćemo.

KNJIZEVNOST I UMJETNOST

Fra Grga Martić.

(Nastavak v. br. 73.)

Gauljivo je i ono, kad pjesnik završuje — Ustanak u Bosni i Hercegovini, pak bojevo srbske i crnogorske, misleći na gusle objesene u gori iza njegove smrti najmenjuje ih mladom pobratimom: „Kad nabasaš u njoj gusle same, Uzmi puste kano leno vlastno,

Ter ih snesi u kršno Primorje, I dodavaj pobratimu mladu, S kiem ti se zadržag valjade, Jer sam njemu gusle zarekao, A tebi je davoriti čine,

Pa dovezaj kako znala s njime!..“ Žalibože, to se nije izpunilo. Despot, kome gusle bijaše ostavio, umri prije fra Grge, pa sad gusle ne znam tko će prisvojiti. Bože daj, da im se ipak baštinić nadje! Budi ovdje mimogred rečeno, da je Martić tom prigodom spjevao svomu pobratimu krasnu elegiju, tiskanu u zagrebačkom „Vioncu“. Ovo za to napominjemo, jer dok su naš listovi nabrajali prigodom Grgine smrti pojedine mu pjesničke sastavke, koliko mi je poznato ne spomenuše ni ovog, a ni onog — Putovanje u Primorje god. 1884. Pa Martić je uplivao i na suvremene neke pjesnike. Spominjem Despota i Palmovića: Prvomu su najbolje, izumeli li, „Suzi“ — one pjesme, gdje je sledio Martića, kao što su „Zagreb-grad“, „Zvano u Bosni“, „Augustu Senoi“ i još neke druge. O Palmoviću zgodno reče pok. pjesnik Badalić, da mu nisi mogao nać u glednika u pjesničkim umjetnim, nego da su mu bile uzorom jedino narodne naše pjesme. Ali kad dočitaš Palmovića svega, lako ćeš se uvjeriti, da se ugledavo i na Martića, kao što je nedvojbeno, e je istog poznavao vrlo dobro.

Nisan ja ovim hito Martića prikazat kó kritik, jer ime Martić traži nekoga drugoga, pa bi pisac ovih redaka najsrjetniji bio, kad bi brčnije pero napisalo obširnu studiju na kojem stranom jeziku o dičnom pjesniku Osvetniku; — ja sam nastojao kojogod ljepotu iznieti Martićevih najboljih pjesmotvora a tom namjerom, da naša mladož lista bolje divne Osvetnike. Čitatelj će i još jedan razlog opaziti, kako je, naime, pusto ovo današnje doba, kad zavlada mlakost neka ubitaćna, neko bezpuzne književno, u koje se zavuklo kanda neka trzavica, pa se je lako ne otresemo. — Jedino naša mladost kadra bi bila, da u budućnosti barem pokaže, e nismo ni mi ko raci, svaki dan da natrag idemo. Uprav s toga, nakan sam bio, da joj preporučim Grgine Osvetnike. Martić je dakle naš div. On je slobodno mogao o sebi uzvrditi onu Boernovu: „Ja ne pism mastilom kao ostali, nego pišem krvlju srea svoga, sokom živaca svojih“. Doista Martić je svoje pjesme izpisao krvlju srca žarkoga svoga. Nisu Osvetnici prosti kakav obični epos; ovo je djelo vjekova! Čitaj ih, ti ćeš se zanieti, a jesi li pjesnik, od zemlje ćeš odskakat, i umirit se moć ne ćeš od žerave one žarke, kojom će te poezija Martićeva razžeći. To mašta, to srce, to jezik; sve je to osobito, sve jedno i oblovito, sve majstorski. Istina, nije Martić u svim svojim pjesmotvorin onako kao u Obrenu, pa navlaš u Vukaloviću uspio. Tomu će bit uzrok i psihološki. Ta i Alaupović pjeva: „Sunca nosi potlačenoj raji! Al nã raja da je u slobodi, Već ko izmet bez volje i misli, Da nevidom goreb robstvu vodi...“

Tko je taj, ne treba naglasivat, pa gdje će ti n. pr. da pjesnik pjeva te oslobodiće i te tobožnje junake isto onako uzvišeno, kao one, što mroše za vlastiti dragi prag svoj!.. No i u najslabijemu pjesmotvoru Martićeva, a taj je, po mojem sudu, — Posljednje Bosne i Hercegovine, nadješ stihova, koji ipak odaju genija. I fra Grgo se je pod stare dane uvjerio od onoj Preradovoj: „Tko se rodi kom ti ne ugodi, Tko l' ostari kog ti neprevazi...“

Dã, i njega je prevarila nada, jer mislio opet narod vidjet prerodjen, al raja jedna opet u robstvo. — Martić je naš velikan! On je uz to otac raje ko i cijele Bosne ponosno. Eto mu se odlučilo u slavu ustanovit zaklada. Misao dobra, al spomenik, spomenik vape Osvetnici! Kako bi to liepo bilo, da i Sarajevo obasja Grgin dični lik, ko što obasjava i Zagreb lik fra Andrije. Redo-država bosanskih Franovaca dičit se može kao i ona u Dalmaciji presv. Odkupitelja.

Prva Martićem, a druga svojim Kačićem uz rano preminulog Despota. — Željet je samo, da im nadju i zamjenike, a narod hrvatski obima znat će i svoju harnosi pokazat! Mladosti draga! Kad korakneš putem svojih pračjedova, kad te ogriju traci svete krieposti, kad zagriješ liepu našu knjigu, ti Martićeve Osvetnike uz dušu drži, ti se kiti biserima poezije neumrla našeg Radovana, pa se tad nadaj boljoj sreći i liepšoj budućnosti nesretne domovine svoje!.. Na mlademu sviet ostaje; na tebi dakle mladosti draga, ostaje i jedna domovina hrvatska. — Svi duhovi svieta mladost su najvoljeli, jer znali da je ona ko proljetni cviet pun nada i zlatnih želja. Daj zamiriš i ti rodu svom, cviete mili; otresi se svagdanjeg rječkanja poglobnoga, zamrzi trzavice svoga dobra, od nje stvori himnu-veličanju svete ljubavi i žarke slobode; zarij pjesmu pobjedniku, pjesmu uzkršna! Da dopreš do tog, čitaj Osvetnike!

Na Bočić izpod Proločca.

Marton Vilićević.

ZADNJE VIESTI

* Austrijški delegat na konferenci u Algeirasu izjavio je, da austrijški interesi u Maroku nisu ništa nepoznatni i da je radi zaštite tih interesa neobhodno potrebiti uslov otvorenih luka.

* Car Franjo Josip u pogledu izborne reforme izjavio je pred deputacijom Rusina, da će vlada u tom pitanju uzeti u strogi obzir prava i interese svih narodnosti. Vidjet ćemo, kako će se vlada odazvati toj pravednoj želji vladara.

* U Rimu je bilo bučnih izkaza na 22. o. mj. t. j. na obljetnicu dneva, kad je buknuła revolucija u Rusiji.

* U Tarnovici Wesni kod Nadvorne u Galiciji došlo je do krvava okršaja izmedj vojske i rusinskih seljaka, koji su tu držali svoju skupštinu uzprkos vladinoj zabrani. Pet je osoba, a izmedj njih i obćinski glavac, teško ranjeno budežem.

* I Turska se je izjavila proti srbsko-bugarskom carinskom savezu i zaprijetila Srbiji, da ne ratificirati tursko-srbski trgovački ugovor, ako carinski savez s Bugarskom bude definitivno sklopljen. I opet njemačko maslo! Što bi se tu fуска išla mješati, da nije abera iz Berlina!?

* U Hamburgu je nastao opet mir. Sasvim tim policija zabranjuje još uvijek svako sastajanje. * Na braziljanskom krstašu „Aguidaban“ nastala je nekidan u jednoj maloj južnoj luci Rio Janeiro silna eksplozija. Brod je potonuo. Veli se da je zaglavio preko 300 osoba.

* Uslied prekida diplomatskih odnošaja izmedju Francuzke i Venezuele i uslied prisilnog izгона francuzkog predstavnika Taigny-a, predsjednik Venezuele Castro prieti, da će pucat na sve francuzke ladje, što se pokazu pred Grairom. Medjutim se javlja, da je Francuzka odposlala već nekoliko ratnih ladja u venezuelske vode, da okupiraju i blokiraju carinske ureda. Položaj je teško ozbiljan. U Caracasu je sve uzbuđeno. Službena štampa ucka pučanstvo proti francuzima.

* Pogovara se, da se već od polovice studenoga proš. god. nezna ništa za ruske vladivostočke krstaše „Gromoboj“, „Bogatir“ i „Rosija“. U ono doba izdijše iz Vladivostoka, da krenu put istočne obale Japana, praćeni flotiljom torpiljarka, koje su morale popotit krstaše, kad se ne moćmad na njima bila pobunila. Od onda do danas nema o tim brodovima ni glasa ni traga.

* Persijski šah namjerava također dati svojoj državi ustav. Ne će ga dati od svoje dobre volje, već radi nemira, što priete državi uslied nezadovoljstva u pučanstvu.

* Japanski proračunski bilanc, prikazan parlamentu, prikazuje deficit od 180 milijuna yena. U Japanu vlada užasnan glad.

* Ruska je vlada pristala na predlog japanske vlade, da Motono, predstavnik japanski u Parizu, bude opredjeljen kao japanski odaslanik u Petrogradu. Tako su opet uspostavljeni diplomatski odnošaji izmedj ovih država.

* U Nabrežini kod Trsta započeo je na 23. o. mj. željezničarski pasivni otpor radi otpusta nekih željeznikara. Otpor se je mahom razširio u Trstu i Gorici.

* Objeldanjen je trgovački, carinski i plovidbeni ugovor izmedju Njemačke i Bugarske.

* Pri izborima u Englezkoj izvještava liberalci neočekivanu pobjedu.

* Ministar predsjednik Gautsch znoji se, kaka bi sastavio parlamentarno ministarstvo. Uđara na stoku mka. Još nije u tom podhvatu u ničemu uspio.

* Za Bosnu i Hercegovinu oduzet je postdebit beogradskom listu „Politika“, jer je oštro kritikovao mizerne bosanske prilike.

* Hrvatska vjersijska banka u Dubrovniku odlučila je — kako doznaje spljetska „Sloboda“ — da čim prije u Spljetu osnuje jednu filijalku. Tako bi ova banka sa svojom centralom u Dubrovniku, te podružnicama u Šibeniku, Zadru i Spljetu spojila novčano glavnija tržišta Dalmacije u jedan cjeloviti savez, koji bi mogao s vremenom prikupiti naše male raztrkane kapitale i stvoriti priličnu obranu proti sve više prodirućem tuđinskom kapitalu.

* U Imotskom, Benkovec i u još nekim u jestima dalmatinskog zagorja bit će smještene do skoro vojničke posade.

Priobćeno *)

Neka javno mnenje sudu, kakove izvjestilje naše osjeđuravajuća zadruga „Croatia“. Nedavno sagradio sam blizu rudokopa u Velušiću jednu kuću dugu 12, široku 8, a visoku 4 metra. Sprieda su jedna vrata sa kamenim prazim i dva prozora, a zada jedna vrata s kamenim prazim i dva manja prozora. Unutra kuća bijaše razdijeljena oštom od kamena preko sve dužine, a jedna vrata na istome oštu. Bila su ukupno ova pomje-

šća: soba, kuhinja, konobica ukopata 2 m. i pomješće za krčmu. Sve bijaše požukano, dobrom papjrom i cripom pokriveno. Na lastavcima 2 prozora i kamenim prazim. Sve je bilo obezbjedjeno za 4 hiljade kruna.

Dne 2/12 pr. god. bijaše štrajk radnika na rudokopu a tu istu noć desila se prigoda, da je ista kuća sva izgorila. Bijaše privremeno unajmljena za stanovanje (doćim su oni držali i sieno za konje) poslovdjiti društva „Società anonima per l'utilizzazione delle forze idrauliche di Dalmazia“, a taj poslovdjiti zvaao se Bruglia. Kako se je desilo slučaj? nehotice ili hotimice: za moj prkos ili Bruglie (koji je šestokrat imao prietnja od prevozilaca materijala; dapaće jednom umalo da ne bijaše kamenovan. Više tužba on je podigao proti takovim pri sudu). No kako bilo da bilo, meni nije poznato ništa!

Ravnateljstvo odgovara, da po ustanovi vještaka zgrada je bila obezbjedjena za dvostruko više, te da je požar učinjen zlobnom namjerom koristi i radi toga, da gubim pravom na odstetu.

Obezbjeđiti kuću praznu za višu vrijednost nego u istinu vrijedi, nema nikakav smisla, jerbo društvo ne odmierava izplatu naprama svoti osjeđuranja, nego naprama mjeri našaste štete. Tu se nada ništa zatajati, jer ima meter pa lastno je ustmjeriti; zna se koliko vrijedi kamen, klak, pržina, prazi, drva, štuketi, inkarti itd. Do nesuglasja ne bi se došlo, i kad bi društvo sazidalo zgradu, kakova je bila prije požara.

Koja je onda korist u tome, ako imaš kuću na izgorenu zidu nedjelo na zdravu?

Kad bi se radilo o takoj želji ljudi, mislim, da bi se, bilo dalo uočiti nešto drugčije, n. pr.

NB. 1. Ja inadem u Oklaju jednu kuću na jedan pod sa pridruženom kuhinjom, dugu 30 m. Prizemno pomješće sastoji od dvaćna, pisarne i 4 pomješća za gostionu; na podu imademo 5 soba i kuhinju. Kuća, predmeti dućana i pokućstvo obezbjedjeno je sve.

2. Imademo drugu kuću u pridvorju na jedan pod dugu 15 m. U prizemlju konoba, a izpod konobe gusteru. U konobi je obezbjedjeno vino i rakija 100 hl. Na podu, koji služi za magazin obezbjedjeno je 400 kvarata žita.

3. Imademo u istomu pridvorju prizemnu kuću dugu 40 m. su 5 lastavica prigrađenu: za pojava, štalu, magazin, pekarnu i kuhinju. Kućiste je obezbjedeno sa pokućstvom i pojava sa sienom. Nu uslied nerodnih godina u ovim zabitnim mjestim radje su strašno poklekale, te dandanas nema u mene ni osmi dio predmeta obezbjeđenih: u konobi mjesto 100 hl. vina i rakije nema već jedna bačvica, u magazinu ni jednoga zrna žita, u pojava mjesto 2000 oka siena, nema već 8 hala uzetih kod gosp. Mihe Čovića.

NB. Po drugi put: sve navedeno jest obezbjeđeno kod istoga društva „Croatia“, na koje se plaća godišnja premija od 2403 K i koja je predplaćena glavnome zastupnistvu u Pulju sa sekom 4/7 1905. br. 861.970.

Pokretnice, pa bilo ih čudo ili malo, poslie požara slabo se daju konstatirati.

NB. po treći put: sve navedeno kućiste nije nikome unajmljeno, stoji bezkorisno za vlasnika, nema u njemu ni 1/8 osjeđuranih predmeta, pa ipak ostade sve zdravo; samo vlasnik je, da toliko okoristi sebe, podmetnuo palež jednoj kući, tako malene vrijednosti, koja je obezbjedjena jednako kao zgrada i na koju jedinu erpe se najam?!

Nu mislim, da tko iole pameti imade, ne može pojmiti, da bi tu bio kakav prekršaj zlobne namjere. Zato mi je od našega hrvatskoga osjeđuravajućeg društva primiti takovu pljusku. Za daljne postupke predao sam stvar u ruke moga odvjetnika, koji će za odstetu, potvoru i uvriedu dati stvar nadležnom sudu.

Oklaj, 18/1. 1906.

Luka Škvorli.

NAŠE BRZOJAVKE.

BEČ 27. Izmedju Andressya i ministra rata Pitreicha postignut je silvani sporazum. Očekuje se, da kruna ovlasti Andressya na dogovaranje s koalijcijom. — Kossuth pak izjavljuje, da je Andressyeva akcija poduzeta bez naloga sa strane koalije.

SOFIJA 27. Trgovacka se je ovdješnja komora izjavila simpatično za carinski savez sa Srbijom i obćala svoju podporu trgovcima i vladi.

BEČ 27. Andressy je imao jučer po podne audijenciju kod Pitreicha, koja je trajala dva puna sata. U uspjehu je audijencije sudi se u obće vrlo pesimistično.

BIARITZ 27. Na 25. o. mj. zaručio se knez Alfons Battenberg.

TARNOPOL. 27. Ovdje je buknuo seljački ustanak.

PETROGRAD. 27. U Batumu je sada sve mirno. U Kavkazu revolucionarci su pucali u vojničke vlakove. Revolucionarci izjavljuju, da je Prosorowski bio nehotice ubijen.

Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik: VLADIMIR KULIĆ
Tiskarnica Ivan Stajinžić — Šibenik.

*) Uredništvo ne prima nikakove odgovornosti za stavke pod ovim naslovom.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvanama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama **svieće od pravog pčelinjeg voska**, kao i finog crkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija prima se najspretnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpompnije izradbe i uz najpovoljnije uvjete.

S velepoštovanjem

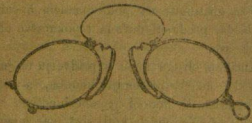
VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

Zlatarija Antuna Vučića

Šibenik (Glavna ulica)

Izbor svakovrstnih zlatnih i srebrnenih predmeta, kao i dragocjenih kamenâ. — Kupuje staro zlato i srebro uz najvišu cijen. — Veliki izbor lipeh galantarija pravog kineškog srebra.

Skladište svih vrsti stakala za uzdržanja i poboljšanje vida, finih dalekozora, toplomjera, tlakomjera itd. — Primaju se i popravci uz namjeranje cijene.

— **Svaki trgovac, koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.**

VAŽNO ZA DJECU!

Jedan od najboljih načina, da se **djeca sačuva zdrava**, da im se **poboljša krv** i **ojačaju pluća** jest davati im više puta na dan **meda**, ili suma, ili s kruhom i s mliekom. — Preporuča se i starijima protiv nazebam.

Čista **navraskog meda** po 60 novč. klg. može se dobit samo kod

Vladimira Kulića.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

—(Centrala u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)—

obavlja sljedeće poslove:

Prima **novac** u svrhu ukamataivanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrde na tekući ili na ček račun.

Preuzima **vriednosne papire** i ine vriednote u pohranu. Prouzima u svrhu naplate mjenice, naputnice i čekove za nasu državu i za inostranstvo.

Daje **predjume** na vriednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje **vriednosne papire** i vriednote, naročito sve vrsti državnih i privatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijalnih papira, založnica prioritetni obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i inostranstva.

Unovčuje **izvučene srećke**, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske arke. Provadja osiguranje protiv tečajnog gubitku izričanih srećaka i zadužnice. Obavlja **vinkulacija** i **devinkulacija** svih vrsti vriednosnih papira, polaže **vojničko-ženitbene** i sve druge jamčevine u vriednosnim papirima, te provadja konverzije.

Isvrhu **izplate** na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje **ireditna pisma**.

Ekompitira **mjenice**, naputnice i kupone vriednosnih papira. — Prodaje promese za sva vućenja. — Obavlja **bezplatno reviziju** svih srećaka naše države i drugih u njoj dozvoljenih. — Osim toga obavlja ču i sve ostale tran-akcije, koje zasjecaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potanje obaviesti daje rado usmeno i pisмено.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

Jadranska Banka u Trstu

Bankovne prostorije u **ulici Nicolô Macchiavelli, br. 26.** započela je svoje poslovanje, te

obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjume na vriednosne papire, kao i na robu lezeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vriednosne papire svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote, i unovčuje kupovne i izričebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna trzista monarkije i inozemstva, te otvara vjerestje uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjizice u tekuci i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najnje uvjete.

= U knjižari IVANA GRIMANI-A

možu se dobiti najljepši i svojim sadržajem najzanimiviji **koledari** za godinu 1906. kao:

„Zabavni Koledar“	Ciena K 2:—
„Hrv. Vojnički Koledar“	1:—
„Veliki Marijin Koledar“	—:30
„Sareni svjetski Koledar“	1:—
„Novi šaljivi slik. Koled.“	—:40
„Danica“ Ljetopis društva Svatojer.	—:40
„Ciril i Metod Koledar“	—:50
„Djački Koledar“	—:50
„Gospodar. i vinogr. Kol.“	—:50
„Jelačić“ HRVAT. VOJNIČKI KOL.	—:50
„Prijatelj Naroda“	—:50
„Pučki zagrebački kol.“	—:40
„Šošter Kalendar“	—:20
„Šošter zagreb. kol.“ (stari)	—:20
„Sroe Isusovo“	—:50
„Šumarski kalendar Hrv.“	1:60
„Živla Hrvatska“ koledar	—:60
„Kal. Srea Isusova i Marij.“	—:60
„Zvekan“ Humoristički kalendar	—:60
„Zvonimir“ Hrv. Ilustr. Kalendar, ujedno urodovnik, poslovnik i zabavnik	1:60
„Marjan“ Splitški Almanah	—:50
„Bog i Hrvati“	1:—
Block dnevni i tjedni koledari:	
„BLOCK DNEVNI KOLEDAR“ sa prostorom za bilješke	1:20
„TJEDNI KOLEDAR“	1:40
Njemački koledari:	
„AGRAMER 20 KE. KALENDER“	—:40
„AGRAMER BOTE“	—:80
„FLIEGENDE BLÄTTER KALENDER“	1:20
„DER WIENER BOTE ILLUST. KAL.“	—:70
„FROMME & WIENER AUSKUNFTS-KALENDER“	2:—
Francuzki:	
„ALMANACH HACHETTE“	2:50

Naručba izvana prima se i šalje samo ako su popraćene dotičnim iznosom, nadolazi 20 para za poštarinu.

Stovanom občinstvu preporučujem upotrebljavanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**,

koja okrepiljuje želudac, razgrijava živce, zaustavlja proljev i lieči od groznice, tifusa, hujjavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“ dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA
Šibenik (Dalmacija).

PROTI SLABOĆI DJECE I ODRASLIH
proti plućnim bolestim, zliezdam, škrofolozi itd.

Prirodno bakalarovo ulje

CLARKSON BR. 5

zgotovljeno u Newfoundland-u

Ovo bakalarovo ulje, koje propisuju prvi medicinski auktoriteti, mora se svim do sada poznatim vrstim predpostaviti; te i radi lake probave i ugodnog ukusa veoma je preporučeno u svim onim slučajevima, u kojim liečnik želi postići okrepju cijelog organizma, kao i povišenje tjelesne težine, poboljšanje sokova i čišćenje krvi.

— Čuvati se treba od nalichnosti. —

Zahtjevati se mora naročito **CLARKSON BR. 5 ULJE OD BAKALARA.**

— Ciena za svaku flašu Kr. 2. —

— Sandučić od 6 flaša Kr. 10. —

Glavno skladište za Dalmaciju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu: **C. RUGGERI, Ljekarna k sv. Antu od Padue** ŠIBENIK.

LOZE

dalmatinske, navrute na amerikan-skoj podlozi, pripravlja za jesen g. 1906. za okuženo područje

PEČENKO I DRUG
Komen - Primorsko.

Ciene su:

Navrtci na rupestris monticola 1000 km. K 120	
„ aramon > rupestris h. l. „	140
„ riparia > rupestris „	140

Naručbe primaju se do 31. siečnja g. 1906. - Sa naručbom zahtjeva se 20 % kapare.

Tko želi baš svoju lozu, može poslati poštom mladike srednje debeljine.

Ja ne poznam

boljeg i uspješnijeg medicinskog sapuna do davno prokušanog

BERGMANNOVA LIER-MLIEČNOG SAPUNA
SAPUNA
(LILLENMILCHSEIFE)

od Bergmanna i dr., Tetschen na/L. kojim se njeguje koža, kojim se osobito uklanjaju s nje ljehe plegice i s kojega lice dobiva nježnu boju.

Predplatno komad 80 para u **Drogariji Vinka Vučića - Šibenik.**